Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0425U000339

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 18-10-2025

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шпить Ірина Василівна
2. Irina V. Shpit

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3448-001X

Вид дисертації: кандидат наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 06.02.01

Назва наукової спеціальності: Розведення та селекція тварин

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 26-09-2025

Спеціальність за освітою: Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Місце роботи здобувача: Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

Код за ЄДРПОУ: 00492990

Місцезнаходження: вул. Пекарська, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 27.355.01

Повне найменування юридичної особи: Інститут розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 05408024

Місцезнаходження: вул. П.Л.Погребняка, с. Чубинське, Бориспільський р-н., 08321, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут біології тварин Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 30995014

Місцезнаходження: вул. Василя Стуса, Львів, 79034, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68.39.13.05, 68.39.18, 68.39.19, 68.39.29

Тема дисертації:

1. Формування молочної продуктивності у корів української чорно-рябої молочної породи у стадах з різних кліматичних зон України

2. Formation of milk productivity in cows of the Ukrainian Black-and-White dairy breed in herds from different climatic zones of Ukraine

Реферат:

1. У дисертації наведено результати дослідження господарськи корисних ознак тварин у стадах чорно-рябої молочної худоби, що знаходяться у різних природно-кліматичних зонах України. З'ясовано закономірності формування ознак молочної продуктивності корів за дії різних систематичних чинників довкілля і генетичних чинників та прояву фенотипових ознак. Досліджено співвідносну мінливість ознак молочної продуктивності корів та їх дочок, молочної продуктивності первісток і окремих фенотипових ознак та з'ясовано ступінь впливу різних чинників на формування молочної продуктивності корів. Виявлено ознаки, які найбільше корелюють з надоєм корів та рекомендовано їх ефективне використання для підвищення генетичного потенціалу молочної худоби. З'ясовано силу впливу різних чинників на формування ознак

молочної продуктивності корів. Встановлено, що за живою масою новонароджених і 18-місячних телиць спостерігалася перевага тварин із ДП ДГ «Олександрівське», а 6- і 12-місячних та за середньодобовими приростами у досліджувані вікові періоди (виняток – період від народження до 6-місячного віку) і від народження до 18 місяців – особини із ТОВ СГП «Імені Воловікова». Натомість найвищою живою масою при першому отеленні, найкоротшою тривалістю першого сервіс-періоду та найвищими надоями, вмістом жиру в молоці й виходом молочного жиру характеризувалися тварини із ДП «Дослідне господарство «Асканійське», а найскороспілішими були тварини із ДП ДГ «Олександрівське». У зоні Лісостепу та Полісся найбільш продуктивними виявилися первістки, жива маса яких при народженні становила відповідно 40-42 та 43 кг і більше, у 6-місячному віці – 181-190, у 12-місячному – 321-335 та у 18-місячному – 421-435 кг, у зоні Степу – 43 кг і більше, 191-200, 336 кг і більше та 421-435 кг. Найбільше молока у ДП ДГ Олександрівське одержано від первісток з віком першого отелення та тривалістю першого сервіс-періоду відповідно 701-760 та 91-180, у ТОВ СГП «Імені Воловікова» та ДП «Дослідне господарство «Асканійське» – 761-820 та 181-270 днів. При цьому кращими за надоями у зоні Лісостепу й Полісся були тварини з живою масою після першого отелення 526-550, а у зоні Степу – 501-525 кг. Найвищими надоями, вмістом жиру в молоці та виходом молочного жиру відзначалися тварини, яких розводять у зоні Степу. З метою підвищення надоїв корів необхідно планувати народження телиць та їх перше отелення у ДП ДГ «Олександрівське» та ТОВ СГП «Імені Воловікова» на осінній період, а у ДП «Дослідне господарство «Асканійське» – відповідно літом та зимою, позаяк від цих тварин у подальшому було одержано найвищі надої. Ознаки молочної продуктивності корів зумовлюються, насамперед, дією генетичних чинників, з поміж яких найсуттєвіше значення мають їх походження за батьком та лінійна належність. У ДП ДГ «Олександрівське» за внутрішньолінійного розведення найпродуктивнішими виявилися первістки лінії Чіфа та повновікові корови (третя лактація) лінії Старбака, за міжлінійного розведення – первістки кросу ліній Валіанта–Чіфа та повновікові корови – кросу ліній Елевейшна–Старбака, у ТОВ СГП «Імені Воловікова» – за обидві лактації тварини, батьки й матері яких походили з лінії Белла та кросів ліній Старбака–Белла й Белла–Чіфа, а у ДП «Дослідне Господарство «Асканійське» – корови лінії Елевейшна та кросів ліній Сітейшна–Старбака й Чіфа–Старбака. Прямий і вірогідний рівень кореляційних зв'язків живої маси тварин у віці 12 і 18 місяців з їх подальшими надоями (r=0,124–0,211 і r=0,138–0,260 відповідно), надою матерів з надоєм дочок (r=0,237–0,293) та обернений, втім вірогідний рівень зв'язків віку першого отелення з надоєм первісток (r= -0,110– -0,190) дають підстави стверджувати про ефективність непрямого добору корів за наведеними ознаками. Різної сили та напряму зв'язки спостерігалися і між ознаками відтворювальної здатності й молочної продуктивності корів і вони, залежно від ознаки та господарства, коливалися від вірогідного до невірогідного значень. Дисперсійним аналізом підтверджено встановлену порівнянням групових середніх зумовленість фенотипової мінливості кількісних ознак молочної продуктивності залежно від різних чинників. З поміж досліджуваних фенотипових ознак найсуттєвіший вплив на рівень надою та вміст жиру в молоці корів справляли їхня жива маса у період вирощування у віці 12 і 18 місяців та вік першого отелення й тривалість першого сервіс-періоду, з поміж середовищних чинників – рік народження й першого отелення та стадо, а серед генетичних чинників – походження за батьком та лінійна належність тварин. Найвищою рентабельністю виробництва молока відзначалося стадо ДП «Дослідне господарство «Асканійське», а найнижчою – ТОВ СГП «Імені Воловікова». За добору тварин за продуктивністю матерів за вищу лактацію та за віком першого телення корів найвищу суму додаткового прибутку від реалізації молока отримано у ТОВ СГП «Імені Воловікова».

2. The dissertation presents the results of research on economically valuable traits of Black-and-White dairy cattle kept in herds located in different natural and climatic zones of Ukraine. The study identified the patterns of milk productivity formation in cows under the influence of systematic environmental and genetic factors, as well as the manifestation of phenotypic traits. The relative variability of milk production traits in cows and their daughters, the productivity of first-calf heifers, and several individual phenotypic characteristics were analyzed. The degree of influence of various factors on the formation of milk productivity traits was determined. It was established that, in terms of live weight of newborn calves and 18-month-old heifers, animals from the State Enterprise Experimental Farm (SE EF) "Oleksandrivske" showed an advantage, while calves from the Agricultural Enterprise

(LLC AgE) “Imeni Volovikova” demonstrated higher live weight at 6 and 12 months and greater average daily gains in most age periods studied (except from birth to 6 months) and up to 18 months of age. In contrast, animals from the SE “Experimental Farm “Askaniyske” had the highest live weight at first calving, the shortest first service period, and the highest milk yield, milk fat content, and milk fat production. The earliest-maturing animals were found in the SE EF “Oleksandrivske”. In the Forest-Steppe and Polissya zones, the most productive first-calf heifers were those with live weights of 40–42 and 43 kg or more at birth, 181–190 kg at 6 months, 321–335 kg at 12 months, and 421–435 kg at 18 months. In the Steppe zone, the most productive animals had live weights of ≥43 kg at birth, 191–200 kg at 6 months, ≥336 kg at 12 months, and 421–435 kg at 18 months. At the SE EF “Oleksandrivske”, the highest milk yields were obtained from heifers that calved for the first time at 701–760 days of age with a first service period of 91–180 days, whereas at the LLC AgE “Imeni Volovikova” and SE “Experimental Farm “Askaniyske”, the best results were achieved at 761–820 days and 181–270 days, respectively. In the Forest-Steppe and Polissya zones, the highest milk yields were recorded in animals with a live weight after first calving of 526–550 kg, while in the Steppe zone – 501–525 kg. Overall, the highest milk yields, milk fat content, and milk fat production were obtained from animals raised in the Steppe zone. To increase milk productivity, it is recommended to plan the birth of heifers and their first calving for the autumn period at the SE EF “Oleksandrivske” and the LLC AgE “Imeni Volovikova”, and for the summer and winter periods at the SE “Experimental Farm “Askaniyske”, since these animals subsequently demonstrated the highest milk performance. At the SE EF “Oleksandrivske”, under intra-line breeding, the most productive animals were first-calf heifers of the Chifa line and mature cows (third lactation) of the Starback line. Under inter-line breeding, the highest productivity was shown by first-calf heifers of the Valiant–Chifa cross and mature cows of the Elevation–Starback cross. At the LLC AgE “Imeni Volovikova”, in both lactations, the most productive animals were those whose sires and dams originated from the Bella line, as well as from the Starback–Bella and Bella–Chifa crosses. At the SE “Experimental Farm “Askaniyske”, the most productive cows were from the Elevation line and the Siteishna–Starback and Chifa–Starback crosses. In the controlled herds, the highest-producing cows were those whose mothers’ maximum lactation yield exceeded 8,000 kg, while the milk yield of their sires’ dams amounted to 15,000 kg and above at the SE EF “Oleksandrivske”, 14,000–14,999 kg at the LLC AgE “Imeni Volovikova”, and 9,000–9,999 kg at the SE “Experimental Farm “Askaniyske”. A direct and statistically significant correlation was established between the live weight of heifers at 12 and 18 months of age and their subsequent milk yield (r = 0.124–0.211 and r = 0.138–0.260, respectively), as well as between mothers’ and daughters’ milk yields (r = 0.237–0.293). An inverse but significant correlation was revealed between age at first calving and milk yield of first-calf heifers (r = –0.110 to –0.190). Among the studied phenotypic characteristics, the greatest influence on milk yield and milk fat content was exerted by live weight during the rearing period (at 12 and 18 months of age), as well as by age at first calving and the duration of the first service period. The highest profitability of milk production was achieved in the herd of the SE “Experimental Farm “Askaniyske”, while the lowest was observed in the LLC AgE “Imeni Volovikova”. When selecting animals based on their mothers’ productivity in the highest lactation and the age at first calving, the largest additional profit from milk sales was obtained in the LLC AgE “Imeni Volovikova”.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Шпить І. В. Федорович Є. І. Вплив середовищних чинників на прояв ознак молочної продуктивності корів української чорно-рябої молочної породи у різних зонах їх розведення. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького.

– Львів, 2022. Т. 24 № 96. С. 106-112. DOI: https://doi.org/10.32718/nvlvet-a9614

- Fedorovych V.V., Shpyt I.V., Fedorovych Ye.I., Suprovych T.M. The signs of milk productivity of cows bred in different climatic zones depending on the year and season of their birth. The ANIMAL BIOLOGY. 2023. Vol. 25. No 1. S. 9-14. DOI:https://doi.org/10.15407/animbiol25.01.009
- Шпить І.В., Федорович Є.І., Кузів М.І., Федорович В.В. Кузів Н.М. Прояв ознак молочної продуктивності корів залежно від продуктивності їх матерів та матерів батьків. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2023. Серія «Тваринництво». Вип. 1 (52). С. 82-88. DOI:https://doi.org/10.32782/bsnau.lvst.2023.1.12
- Федорович Є.І., Шпить І.В., Федорович В.В., Ткачук В.П., Чорний І.О. Формування ознак молочної продуктивності корів залежно від їх походження за батьком. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького. Львів. 2023. Т. 24 № 97. С. 142-148. DOI: https://doi.org/10.32718/nvlvet-a9824
- Федорович В.В., Федорович Є.І., Шпить І.В., Мазур Н.П. Молочна продуктивність корів за різних варіантів підбору батьківських пар. Міжвідомчий тематичний науковий збірник «Розведення і генетика тварин». Вип. 65. С. 142-152. DOI: https://doi.org/10.31073/abg.65.12
- Федорович В.В., Шпить І.В., Федорович Є.І., Кузів М.І., Кузів Н.М. Вплив фенотипових ознак корів на їх молочну продуктивність. Науково-технічний бюлетень. Інституту біології тварин і ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок. 2023. Вип. 24, № 2. С. 239-250. DOI: https://doi.10.36359/scivp.2023-24-2.26
- Шпить І.В., Федорович В.В., Кузів Н.М., Чорний О.І. Мінливість ознак молочної продуктивності корів, залежно від їх лінійної належності. Науково-технічний вісник Державного науково-дослідного контрольного інституту ветеринарних препаратів і кормових добавок та інституту біології тварин. 2024. Вип.25. №1. С. 251-257.
- Шпить І.В. Господарськи корисні ознаки корів у господарствах, що знаходяться у різних кліматичних зонах України. Науково-технічний бюлетень. Інституту біології тварин і ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок. 2025. Вип. 26, № 1. С. 256-263. DOI:https://doi.org/10.36359/scivp.2025-26-1.29

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: збільшення обсягів виробництва

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0111U006147, 0116U001403

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Федорович Єлизавета Іллівна

2. Yelyzaveta I. Fedorovych

Кваліфікація: д.с.-г.н., професор, 06.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9910-7902

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут біології тварин Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 30995014

Місцезнаходження: вул. Василя Стуса, Львів, 79034, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Хмельничий Леонтій Михайлович
2. Leontii M. Khmelnychyi

Кваліфікація: д. с.-г. н., професор, 06.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5175-1291

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 04718013

Місцезнаходження: вул. Герасима Кондратьєва, Суми, Сумський р-н., 40021, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шуляр Альона Леонідівна
2. Alona Shuliar

Кваліфікація: к. с.-г. н., доц., 06.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8462-2135

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Поліський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493681

Місцезнаходження: бульвар Старий, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Вдовиченко Юрій Васильович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Вдовиченко Юрій Васильович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Бірюкова Ольга Дмитрівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна